

Doua loturi de I. L. Caragiale - analiza literara

Contemporan cu doi ani mai mic decat Eminescu, Caragiale s-a nascut in 30 ianuarie 1852 in satul Haimanale, astazi cartier al orasului Ploiesti. Invata la scoala " Sfantii Petru si Pavel ", cu dascalul Basil Dragosescu.

Ramas orfan, contribuie la intretinerea familiei, frecventand si cursurile scolii filarmonice a unchiului sau, Iorgu Caragiali. Lucreaza ca si redactor si corector la diverse ziare, colaborand cu Eminescu la ziarul conservator " Timpul " si cu Cosbuc la revista " Vatra ". Ultimii ani ai vietii i-a petrecut in afara tarii, unde se exilase, dezamagit de viata politica romaneasca si moare in iunie 1912, fiind adus in tara si inmormantat la cimitirul " Bellu ".

Clasic al literaturii romane, I. L. Caragiale este un mare prozator si dramaturg. Alaturi de schitele memorabile ("Vizita", "D-I Goe", "Lantul slabiciunilor", " Un pedagog de scoala noua ", " La Peles ", etc.) si nuvelele sale (" O facie de Paste ", " Doua loturi ", " Kir Ianulea ", " In vreme de razboi "), Caragiale este mai ales un mare dramaturg, remarcabil prin comediile sale (" O scrisoare pierduta ", " Onoapte furtunoasa ") ca si prin drama " Napasta ".

-Tema:-

Nuvela infatiseaza viata micilor functionari care viseaza sa depaseasca umila lor conditie sociala prin intermediul unor castiguri neasteptate. In aceasta lume, comicul se limiteaza la schitarea unor aparente in spatele carora evolueaza eroi al caror destin este marcat tragic.

Eroul nuvelei afla ca a tras doua bilete castigatoare la loterie. Ghinionul il urmareste pe acest om simplu: el rataceste biletele, fapt care il determina sa porneasca disperat in cautarea lor.

Cand le descopera, in final, fericirea lui este de scurta durata, fiindca descopera ca numerele biletelor fusesera inversate. Socul zdruncina existenta si sanatatea sotilor Popescu. Posibilul sfarsit al nuvelei este sumbru prin consecintele sale asupra eroilor. Perspectiva ratata a bogatiei iluzorii le tulbura mintea pentru tot restul zilelor si ii arunca intr-un alt tip de existenta, aflat sub semnul hazardului, fara sa mai aiba vreun control asupra propriilor vietii.

-Spatiul si timpul:-

Actiunea este plasata in Bucurestiul inceputului de secol, intr-o toamna de neuitat pentru Lefter Popescu. Inceputul de secol nu aduce schimbari spectaculoase in viata bucurestenilor, care se plang " cum se scumpeste viata din zi in zi "; despre aceasta Lefter Popescu vorbeste suparat: " Rusine pentru acest inceput de secol ! de trei ori rusine ! ". Actiunea ne ofera cateva repere spatiale asupra carora scriitorul nu insista foarte mult: casa lui Lefter Popescu, mahalaua Farfurigiilor, casa chivutelor, sectia de politie, beraria, ministerul si sediul loteriei.

-Planul simplu de idei (Momentele subiectului):-

Intriga:

1) Lefter Popescu impreuna cu sotia sa cauta cu disperare biletele de loterie castigatoare pe care batranul le-a ratacit

Expozitiunea:

2) Lefter a cumparat doua bilete de loterie cu bani imprumutati de la capitanul Pandeale, caruia urma sa ii dea zece la suta din castig
3) Capitanul. Care-si insemnase numerele biletelor il anunta ca acestea au iesit castigatoare

Desfasurarea actiunii:

- 4) Sotii Popescu rascolesc casa timp de trei zile
- 5) Lefter isi aminteste ca le-a pus in buzunarul jachetei censusii, pe care afla ulterior ca sotia o daduse unei chivute in schimbul unei farfurii
- 6) El sparge infurit toate farfuriile si pleaca la tiganci in cautarea jachetei
- 7) Inotit de capitanul Pandeale si de comisarul Turtureanu o gasesc pe Taca, recupereaza jacheta, dar nu si biletele
- 8) Tigancile sunt duse la sectie, dar nu recunosc nimic la interogatoriu
- 9) Lefter, inotit de capitan si de comisar, se intalneste la berarie cu seful sau
- 10) El este chemat de acesta sa se prezinte la serviciu, de unde lipsise cateva zile sub pretextul unei boli imaginare
- 11) Tigancile au fost eliberate de inspectorul de sectie
- 12) Lefter vrea sa imbuneze tigancile pentru a le convinge sa ii inapoieze cele doua bilete, dar este batut si alungat de acestea
- 13) El primeste o scrisoare de la un prieten care-i spune sa vina la minister, in caz contrar fiind amenintat cu destituirea

Punctul culminant:

14) Intors la minister si cautand un dosar urgent, Lefter descopera biletele de loterie

15) Mizand pe faptul ca a devenit bogat, el isi depunde demisia

16) Cand merge sa isi incaseze castigul, descopera ca numerele erau castigatoare, fiecare la cealalta loterie

17) Socat de descoperire, ghinionistul functionar face o criza necontrolata de furie

Deznodamantul:

18) Naratorul infatiseaza o varianta de deznodamant cu doamna Popescu calugarita, cu mintea zdruncinata, strangand si ascunzand in chilia ei cioburi de strachini si cu Lefter Popescu, un batran singuratic, ratacind pe strazile Bucurestiului si repetand mecanic un cuvint: " viceversa "

19) Naratorul marturiseste ca nu cunoaste finalul intamplarii

-Rezumatul nuvelei:-

Lefter Popescu, functionar la un minister, isi cumpara doua bilete cu banii imprumutati de la capitanul Pandeale. Intr-o zi, acesta il anunta pe Lefter ca biletele au iesit castigatoare. Desi rascoleste toata casa, el nu mai gaseste biletele; isi aminteste ca le-a pus in jacheta cenusie, dar sotia lui o vanduse unei chivute. Infuriat, acesta sparge toate farfuriile castigate din vanzarea jachetei, apoi placa in cautarea tigancilor insotit de capitanul Pandeale si de comisarul Turtureanu, cointeresati. Ei o gasesc pe chivuta, recupereaza jacheta, dar nu si biletele; tigancile sunt duse la sectie, dar nu recunosc nimic la interogatoriu.

Lefter, insotit de capitan si de comisar, pleaca la berarie. Acolo il intalneste pe seful sau si este chemat de acesta sa se prezinte la serviciu, de unde lipsise cateva zile sub pretextul unei boli imaginare.

Trecand pe la sectie, afla ca tigancile au fost eliberate de catre inspectorul de politie. Lefter merge la casa acestora cu gand sa le imbuneze, pentru a-si recupera biletele, dar tigancile il bat si il alunga.

Sosit acasa, primeste scrisoare unui prieten care ii spune sa vina la minister, fiind amenintat cu destituirea. Intors la serviciu si cautand un dosar urgent, Lefter descopera biletele de loterie. Apoi, fericit, isi depune demisia.

Mergand sa-si incaseze castigul, descopera ca numerele erau castigatoare, dar fiecare la cealalta loterie. Socat de descoperire, Lefter are o reactie violenta.

Finalul posibil al intamplarii o infatiseaza pe doamna Popescu calugarita si pe Lefter Popescu ratacind pe strazi. Naratorul marturiseste ca nu cunoaste finalul intamplarii.

-Personaje:-

-Lefter Popescu:-

Caragiale este primul mare scriitor obiectiv, care in nuvelele sale aduce o privire grava asupra spectacolului lumii aflat la granita dintre tragic si comic.

Personajul principal din nuvela " Doua loturi " de I. L. Caragiale este Lefter Popescu. In aceasta opera, trasaturile personajului sunt prezentate direct de autor, de alte personaje (comisarul Turtureanu, capitanul Pandeale) sau de personajul insusi, ori se desprind indirect din actiune, din comportamentul, gesturile, felul de a vorbi, gandurile si relatiile acestuia cu celelalte personaje.

Lefter Popescu este un slujbas marunt la un minister, un " impiecat ", cum este numit de seful sau. Om comun, subaltern umil, acce[ta totul cu stoicism pentru a nu-si pierde slujba, chiar daca este terorizat de " turbatul " si in miez de noapte(" Hait ! Iar ne cheama deseara la serviciu extraordinar turbatul, sa ne canoneasca pana la miezul noptii, ca sa se recomande ministerului ca e grozav ! "). Numele sau sugereaza lipsa banilor, saracia si umilinta; este numele predestinat unui om care nu se poate bucura de vreun castig in viata. Tocmai de aceea, presupusul castig la loterie, unicul din viata eroului, cand se dovedeste a fi o fantasma, il distruge definitiv. Traind modest de azi pana maine, impreuna cu sotia sa Maria, intr-o casuta cu " salita " si " geamlac ", Lefter vorbeste despre cum " se scumpeste viata din zi in zi ". Fiind un pesimist, el nici nu se astepta sa castige. Apoi, in momentul in care isi cauta cu disperare biletele, dintr-un om linistit si docil se transforma intr-un om impulsiv si violent, care intra in conflict cu toata lumea, crezand ca toti se opun imbogatirii sale; isi pierde increderea in cei din jur, chiar si in sotia sa.

Convins ca Maria nu cautase jacheta cenusie prin buzunare, el se dovedeste a fi necrutator cu ea, desi vede ca aceasta nutreste un profund regret. Cu ton amenintator ii cere farfuriile si nervos, cu o violenta batjocoritoare, le face tandari; ajund la casa tigancilor si suspectand-o pe Taca de hotie, Lefter o loveste cu brutalitate.

Nelinistea personajului se transforma in tortura, isi pierde increderea si autocontrolul, devine violent si cu un comportament instabil, trecand de la deznadejde la speranta, de la furie la blandete.

Pe de alta parte, somat sa se intoarca la minister pentru a nu-si pierde slujba, Lefter este inspaimantat de amenintarile sefului. Dupa atatea zile de deznadejde si suferinta, in momentul in care gaseste biletele, personajul traieste cateva clipe de fericire, aceste facandu-l sa renunte la slujba lui umila; printr-o scrisoare ironica, isi inainteaza demisia si se razbuna, crede el, pe viata de pana atunci, plina de umilinte si neajunsuri. Simte satisfactia de a-si fi umilit, macar o data in viata, seful care il ingenunchiase atata vreme.

Descoperind ca, de fapt, nu castigase nimic, comportamentul lui seamana cu cel al unui om lipsit de discernamant, innebunit de disperare. Trecand de la uluire la furie, de la deznadejde la violenta, Lefter Popescu il jicneste pe bancher, pierzandu-si controlul;

personajul este de nerecunoscut: " A inceput sa se jeleasca, sa se bata cu palmele peste ochi si cu pumnii in cap si sa troaie din picioare, facand asa un taraboi ".

Acest om abisnuit, simplu functionar, orbit de iluzia unei imbogatiri neasteptate, nu poate rezista perspectivei de a-si vedea visul naruit. Lefter Popescu este victima hazardului, care a hotarat ca el sa ramana un mare ghinionist si un om simplu, asa cum a fost toata viata.

Soarta trista a lui Lefter Popescu nu este infatisata cu ironie de autor, ci mai degraba cu intelegere si compasiune. Nuvela are accente aparent comice, in realitatea ea fiind drama tulburatoare a unui om simplu, coplezit de soarta potrivnica.

-Maria Popescu:-

Este sotia maruntului functionar. Obisnuita cu o existenta modeste, ea tine casa multumindu-se cu putin si, pentru a mai cumpara ceva nou in gospodarie, se tocimeste sa schimbe lucruri vechi pe cateva farfurii. Ea s-a obisnuit cu aceasta viata cu care se multumeste, traind linistita alaturi de sotul ei, pana in momentul vestii celei mari.

Dorind sa gaseasca biletele cu orice chip, ea il ajuta pe erou sa rascoleasca totul in casa, timp de trei zile. In momentul in care sotul sustine ca a pus biletele in jacheta cenusie, incepe drama sotiei.

Desi sustine ca a controlat buzunarele si nu a gasit nimic, ea este cuprinsa de spaima si de sentimentul vinovatiei, la gandul ca a dat jacheta unei tiganci pe cele zece farfurii. Vazand furia si violenta neasteptata a sotului, ea este uluita, nu mai stie ce spune, asistand inspaimantata la distrugerea farfuriilor.

Intelegand starile sufletesti ale sotului, ea plange " cu inima frata de tarzie cainta ". Desi jicnita de limbajul si comportamentul sotului, ea il iarta si il asteapta ingrijorata toata noaptea. Vazand cum s-a intors omul acasa, obosit, muradar si lovit, sotia simte cum o cuprinde deznadejdea si izbucneste in plans.

Traieste la fel de profund drama alaturi de sotul ei. Nu are taria sa lupte pentru a-l incuraja. Visul naruit ii frange si ei rezistenta, zdruncinandu-i mintea pentru totdeauna. Posibilul final o infatiseaza calugarita, retrasa in micuta ei chilie in care strange cioburi, ca ultim semn al dramei traite: " Maica Elefteria culegea, te miri pe unde le mai gasea, cioburi de strachini, pe cari le ascundea cu scumpatate in scunda ei chiliuta ".

-Capitanul Pandelescu:-

Este un personaj secundar, prieten cu Lefter Popescu. Imprumutandu-i banii pentru cumpararea lozurilor, acesta isi noteaza gresit ordinea numerelor, determinand drama eroului.

Pasionat al loteriei in speranta ca-si va roti un venit printr-un castig neasteptat, el urmareste cu asiduitate ziarele, dandu-i vestea cea mare prietenului sau. Nerandarea de a castiga banii rezultati din loterie se ghiceste in graba cu care anunta vestea: vine cu "pasi apasati", bate "tare grabit" la geamlacul casei lui Lefter Popescu, spunandu-i ca l-a cautat "ca un nebun" timp de mai multe ceasuri.

El il insoteste pe erou in incercarea de a gasi lozurile la "chivute", dar isi pastreaza calmul si nu devine violent.

-Comisarul Turtureanu:-

Actioneaza si el ca si capitanul Pandelescu. Accepta, cointerestat de un procent din castig, sa il ajute pe deznadajduitul functionar sa intre in posesia mult ravnitelor bilete, facand presiuni asupra tigancilor si ducandu-le in arest la politie.

Comisarul incearca sa afle adevarul de la " inculpate ", supunandu-le unui interogatoriu, fara sa utilizeze, insa, violenta. Impresionat de bunavointa superiorului sau de a elibera tigancile, el isi da seama de riscurile pe care si le-a asumat in aceasta tentativa: " De mare belea mi se pare ca m-ai dat, nene Popescule, cu ipohondriile dumitale ! ".

-Tigancile:-

Se diferentiaza de restul personajelor printr-o prezenta pitoreasca, aducand o nota de comic prin limbajul plin de culoare, prin comportamentul si mediul lor specific. Acestea se dovedesc intr-un final nevinovate, sustinand ca nu au nici o vina, in ciuda interogatoriului.

Maltratate de Lefter intr-un acces de violenta, acestea se apara cu inversunare cand eroul revine, nestiind ca acesta avea ganduri mai bune. Speriate de perspectiva de a ajunge din nou la politie, ele se transforma in agresoare, dandu-i o lectie de curaj si onestitate eroului.

Prin personajele acestei nuvele, scriitorul a descris universul uman la inceputul secolului al XIX-lea, din perspectiva micului functionar, privit ca victima a hazardului.

-Demonstratie:-

Nuvela este o opera epica in proza de dimensiuni mai ample, cu actiune mai dezvoltata decat a schitei, cuprinzand o succesiune de episoade unite intr-o actiune complicata progresiv, la care participa un numar mai mare de personaje, complex caracterizate. In nuvela sentimentele autorului sunt exprimate indirect, prin intermediul personajelor si al actiunii, aceasta fiind ampla, desfasurata

intr-un timp mai indelungat si, in general, in locuri diferite, infatisand o succesiune de episoade unite intr-o actiune complicata progresiv.

Opera literara " Doua loturi " de I. L. Caragiale se incadreaza in genul epic, autorul relatand aici o seama de intamplari intr-o succesiune de momente: naratiunea se deschide cu INTRIGA, in care sunt infatisati sotii Popescu in cautarea disperata a biletelor; EXPOZITIUNEA contureaza cadrul actiunii si imprejurarea prin care Lefter Popescu cumparase cele doua loturi cu bani imprumutati de la capitanul Pandele. Capitanul, care isi notase numerele biletelor, il anunta pe Lefter ca acestea au iesit castigatoare. Aflam astfel cauza care genereaza actiunea (pretinsul castig adus de cele doua bilete), dar si situatia dificila creata de pierderea lor, situatie ce declanseaza

DEFASURAREA ACTIUNII: dupa ce rascoleste casa timp de trei zile, Lefter isi aminteste ca a pus biletele intr-o jacheta cenusie pe care Maria o vanduse ulterior unei chivute; infuriat, el pleaca in cautarea tigancilor, recupereaza jacheta (dar nu si biletele), pune sa fie arestate chivutele si merge mai apoi la berarie, unde il intalneste pe seful sau; trecand pe la sectie si afland ca tigancile au fost eliberate de inspectorul de sectie, Lefter merge la ele cu gand pasnic, dar acestea il bat si il alunga. Ajuns acasa, primeste scrisoarea unui prieten in care este anuntat ca daca nu se prezinta la serviciu, va fi destituit.

PUNCTUL CULMINANT il reprezinta momentul in care Lefter, intors la serviciu si cautand niste dosare, gaseste biletele; fericit, isi depune demisia; mergand sa isi incaseze castigul si afland ca biletele sunt castigatoare, dar fiecare la cealalta loterie, Lefter are o reactie violenta care necesita interventia fortelor de ordine.

DEZNODAMANTUL aduce in discutie doua variante posibile: o varianta de rezolvare a situatiei, tinand cont de consecintele dezamagirii traite de sotii Popescu, care le zdruncine pentru totdeauna viata. Cealalta varianta il lasa pe cititor sa isi imagineze finalul, naratorul marturisind ca nu cunoaste evolutia ulterioara a personajelor sale.

Actiune opereii " Doua loturi " ne ofera cateva repere spatiale, asupra carora scriitorul nu insista foarte mult: casa lui Lefter, mahalaua Farfurigiilor, casa chivutelor, sectia de politie, beraria, ministerul si sediul loteriei.

La actiunea nuvelei participa mai multe personaje, complex caracterizate, privite din mai multe unghiuri. In opera " Doua loturi " personajele sunt numeroase: Lefter Popescu -personajul principal-, Maria Popescu, capitanul Pandele, tigancii Taca si personajele secundare-, comisarul Turtureanu, celelalte tiganci, seful si bancherul si personajele episodice-. Intre aceste personaje intervin situatii conflictuale ale acror factor comun este Lefter Popescu. Acesta isi terorizeaza sotia, pune sa fie arestate tigancile, isi jicneste prietenii, ii arunca in fata sefului dispretul sau, il acuza pe bancher de sarlatanie.

Adevaratul conflict trebuie insa cautat in soarta omului urmarit de ghinion si consta in contrastul dintre mirajul imbogatirii (intrezarit pentru o clipa de umilul functionar) si prabusirea lui finala). S-ar parea ca, inca de la nastere, ursitoarele i-au venit acestui om sa-l ocoleasca norocul. Asa se explica faptul ca el " se tot plangea ca nu are noroc la joc " si tot asa poate fi interpretata si afirmatia sa amara: " Ha ha ha ! sa sti, nene Turturene, ca le gasim tocma a doua zi dupa termen !Mi cunosc eu norocul ! ".

Prenumele pe care parintii i l-au dat personajului este " Eleuteriu ", acesta aparand o singura data in text (pe cererea de demisie), fiind caracteristic pentru ipostaza sa de functionar. Adevaratul sau prenume, pe care il folosesc toate personajele si autorul, este cel de " Lefter "; el caracterizeaza ipostaza umana a personajului, subliniind conditia sa modesta pe plan material. De la aceasta ipostaza pornesc diferitele lui atitudini, analizate minutios de Caragiale: pesimism, nervozitate, impulsivitate, neincredere, sentiment de esec. Pe de alta parte, naivitatea personajului, speranta si dorinta de a-si depasi situatia materiala umila, visurile sale (atat de omenesti), trezesc simpatia cititorului. Necontenita pendulare intre deznadejde si speranta confirma binecunoscutul dicton " Fortuna labilis " (" Norocul este schimbator ").

Opera este aparent comica, tinand cont de comicul de situatie (pierderea biletelor, spargerea farfuriilor, conflictul cu tigancile), comicul de limbaj (felul neasteptat de a vorbi a lui Lefter, limbajul tigancilor), comicul de caracter (schimbarea atitudinii lui Lefter fata de seful sau), dar in realitate ea este drama tulburatoare a unui om coplezit de soarta potrivnica.

Si in aceasta opera caragialiana, numele proprii reprezinta o sursa de umor: Lefter este tipic pentru omul umil, sortit saraciei; Popescu desemneaza anonimatul; strada Emanciparii aduce ipoteza iluzorie a depasirii unei conditii sociale umile; mahalaua Farfurigiilor localizeaza comunitatea tigancilor ce se ocupau cu acest negot, etc..

Unitatea nuvelei este data de impletirea naratiunii cu dialogul si pasaje descriptive. In opera " Doua loturi " de Caragiale, aceste doua moduri de expunere se impletesc in mod firesc, scotand in evidenta trairile personajelor, conflictele lor interioare si exterioare, tresaturile de caracter. Descrierea apare rareori, in scurte notatii legate de personaje sau locuri, fara a avea un rol semnificativ in ansamblul opereii (" In tacerea diminetii umede si neguroase ", " usa sarmanei locuinte ", etc.).

Limbajul viu si colorat este un mijloc extraordinar de caracterizare al personajelor: prin felul de a vorbi al tigancilor (" haoleu ", " oarba ", " ho ", " hala ", etc.), prin expresiile populare (" cautata pe branci ", " a canoni ", " dracu n-a venit sa le ia ", etc.), sau neologismele utilizate (" infamii ", " destituire ", " viceversa ", etc.). Totul confera mai multa forta si expresivitate personajelor,

autenticitate si verosimil dialogului si conflictului, a carui natura e tragica.

Prin argumentele aduse, am demonstrat ca opera " Doua loturi " de I. L. Caragiale este o nuvela.

-Realizarea artistica:-

Continutul nuvelei oglindind drama micului functionar este realizat cu multa maiestrie artistica de catre autor. Simplitatea si naturalitatea cu care Caragiale infatiseaza intamplarile si personajele se reflecta in utilizarea echilibrata a mijloacelor artistice.

Epitetele subliniaza trasaturile personajelor si ale actiunilor: " a ras pesimist ", " vorbind in tina ", " pasi apasati, a cazut [] sfaramat de oboseala ", " cu fata luminata, intreaba aiurit ", " raspunde femeia ingrozita ", " striga crunt "etc.

Comparatiile accentueaza dramatismul intamplarilor: " tra ca o furtuna " "vorbind din ce in ce mai tare, ca si cum d. Lefter ar fi surd ", "te caut ca un nebun de atea ceasuri, intreaba [] ca de pe alta lume, etc.

Metaforele, rare, surprind intr-o nota ironica personajele si situatiile: turbatul, fata luminata de raza adevarului, etc.

Repetitiile subliniaza reactiile si trairile personajului: Stiu unde sunt ! acum stiu !, unde sunt farfuriile ? Vreau sa vaz farfuriile ! Adu farfuriile !, etc.

Enumeratiile redau expresiv starile sufletesti si comportamentul eroilor: madam Popescu se turbura, se rosea, se-ngalbenea, Si pac ! tranteste una jostandari ! si pe urma, paf ! alta asemenea, etc.

Drama lui Lefter Popescu si a sotiei sale este infatisata cu o arta desavarsita in nuvela " doua loturi ". Scriitorul I. L. Caragiale surprinde cu finete trairile sufletesti ale unui personaj care traieste cu disperare mirajul imbogatirii datorat hazardului. Totul in jurul acestuia se zdruncina si se prabuseste, gandirea sa care se agata cu disperare de iluzie este incapabila sa inteleaga jocul intamplarii, caruia ii cade victima. Nuvela sta marturie si pentru arta cu care autorul manuieste dialogul, dar si pentru finetea analizei prin care acesta ne dezvaluie sufletul personajelor sale.